

2. Duda, L.I. (2014). Transformation of the song genres of the family rituals folklore in the bandura creativity. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Mystetstvoznavstvo*, 3, 13-20 [in Ukrainian].
3. Koval, V. (2010). Ukrainian theoretical and practical advances in musical and ethnographic transcription. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii im. M.V. Lysenka*, 25, 9-31 [in Ukrainian].
4. Lisniak, I.M. (2017). The academic bandura art at the turn of the 20th and the 21st centuries as a reflection of leading development trends of the modern music culture of Ukraine. Candidate's thesis. Kyiv: IMFE im. M. T. Rylskoho [in Ukrainian].
5. Ovcharova, S.V. (2006). Golden strings. Works of Ukrainian composers, classical pieces, Ukrainian folk songs. Dnipropetrovsk: Yurii Serdiuk [in Ukrainian].
6. Sliusarenko, T.O. (2016). Bandura playing as the phenomenon of Ukrainian national culture. Candidate's thesis. Kharkiv: Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho [in Ukrainian].
7. Khotkevych, H.M. (2009). Bandura and its repertoire. V. Mishalov (Ed.). Kharkiv: Fond natsionalno-kulturnykh initsiatyv imeni Hnata Khotkevycha [in Ukrainian].
8. Chornopyskyi, M. (2009). Phonomorphology and phonostylistics of ukrainian folklore in Filaret Kolessa's scientific works. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: filolohichna*, 47, 94-105 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.02.2018 р.

УДК 784.1:7.09:7.08:7.03

Дондик Оксана Іванівна
заслужена артистка України,
старший викладач кафедри академічного
хорового та інструментального мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв
dondikoi@ukr.net

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЧНОГО КАМЕРНОГО ХОРУ "ХРЕЩАТИК" ЯК МИСТЕЦЬКЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ЖАНРОВО-СТИЛЬОВОГО СИНТЕЗУ

Мета роботи – проаналізувати концертну діяльність Академічного камерного хору "Хрещатик" як мистецьке відображення процесу жанрово-стильового синтезу. **Методологія** дослідження передбачає застосування універсальних наукових методів, зокрема структурного та компаративного аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення, використання яких дає змогу оптимально висвітлити різні аспекти досліджуваної проблематики, а також послідовно систематизувати отримані результати у відповідних висновках. **Наукова новизна** публікації полягає у тому, що в ній вперше досліджено параметри концертної діяльності Академічного камерного хору "Хрещатик" крізь призму жанрово-стильового синтезу. **Висновки.** Творча діяльність Академічного камерного хору "Хрещатик" ґрунтується на постійних експериментальних пошуках, спрямованих на винайдення принципово нових жанрово-стильових вимірів художньої реальності, притаманних магістральному вектору розвитку сучасного камерно-хорового мистецтва. Підтвердженням цьому є численні спектаклі-постановки, сформовані на засадах жанрово-стильового синтезу, в яких хор стає активним учасником сценічного дійства як в площині індивідуальної акторської майстерності, так і в контексті створення принципово нових жанрових феноменів, зокрема таких, як хоровий спектакль, що цілком відповідає актуальним потребам вітчизняного культурного простору.

Ключові слова: концертна діяльність Академічного камерного хору "Хрещатик", жанрово-стильовий синтез, експериментальні сценічно-хорові концепції, сучасне українське хорове виконавство.

Дондик Оксана Іванівна, заслуженная артистка Украины, старший преподаватель кафедры академического хорового и инструментального искусства Киевского национального университета культуры и искусств

Концертная деятельность Академического камерного хора "Хрещатик" как отображение в искусстве процесса жанрово-стилевого синтеза

Цель работы. Проанализировать концертную деятельность Академического камерного хора "Хрещатик" как отображение в искусстве процесса жанрово-стилевого синтеза. **Методология** исследования предусматривает использование универсальных научных методов, в частности структурного и компаративного анализа, синтеза, систематизации, обобщения, использование которых позволяет оптимально осветить разные аспекты проблематики, которая исследуется, а также последовательно систематизировать полученные результаты в определенных выводах. **Научная новизна** публикации заключается в том, что в ней впервые исследованы параметры концертной деятельности Академического камерного хора "Хрещатик" сквозь призму жанрово-стилевого синтеза. **Выводы.** Творческая

деяльність Академічного камерного хору "Хрещатик" ґрунтується на постійних експериментальних пошуках, направлених на изобретение принципіально нових жанрово-стилевих измерений художественной реальности, присущих магістральному вектору розвитку сучасного камерно-хорового мистецтва. Підтвердженням цьому є численні спектаклі-постановки, сформовані на основі жанрово-стилевого синтезу, в яких хор стає активним учасником сценічного дійства, як в площині індивідуального акторського мистецтва, так і в контексті створення принципіально нових жанрових феноменів, в частині, таких як хоровий спектакль, що є повністю відповідним актуальним проблемам українського культурного простору.

Ключові слова: концертна діяльність Академічного камерного хору "Хрещатик", жанрово-стилевого синтезу, експериментальні сценічно-хорові концепції, сучасне українське хорове виконавство.

Dondyk Oksana, Honored Artist of Ukraine, Senior Lecturer of the Academic Choral and Instrumental Art Department of Kyiv National University of Culture and Arts

The concerts of the Academic Chamber Choir "Khreschatyk" as an artistic reflection of genre and stylistic synthesis process

The purpose of the article is to analyse the concert activity of the Academic Chamber Choir "Khreschatyk" as an artistic reflection of the genre and stylistic synthesis process. The **methodology** of the study foresees the use of universal scientific methods, in particular, structural and comparative analysis, synthesis, systematisation, generalisation, which using allows highlighting different aspects of investigated problem optimally, as well as to systematise methodically the results, which have been achieved, in relevant conclusions. The **scientific novelty** of the publication is in the investigation of the concerts' parameters of the Academic Chamber Choir "Khreschatyk" through the prism of the genre and stylistic synthesis for the first time. **Conclusions.** Based on the research, there are reasons to confirm that the recital activity of the Academic Chamber Choir "Khreschatyk" is based on the constant experimental researches aimed at the invention of fundamentally new genre and stylistic measures of artistic reality, which are inherent to the primary vector of the development of modern chamber and choral art. This is confirmed by numerous performances, which are based on the principles of the genre and stylistic synthesis. In such performances, the choir becomes an active participant of the stage action both in the flat of individual action and in the context of creating fundamentally new genre phenomena, such as the choral performance that is entirely relevant to the actual needs of the native cultural space.

Key words: concerts of the Academic Chamber Choir "Khreschatyk", genre and stylistic synthesis, experimental aspects of modern concert practice, modern Ukrainian choral performance.

Актуальність теми дослідження. Еволюція сучасного українського камерно-хорового виконавства, екстрапольована у його різних жанрово-стилевих векторах, зумовлює нагальну потребу у висвітленні ще недостатньо простежених аспектів, пов'язаних з поліваріантною виконавською специфікою актуальної концертно-сценічної практики. Одним із них постає з'ясування механізму жанрово-стилевого синтезу, втіленого в діяльності сучасних провідних хорових колективів. Намагання простежити його сутнісні передумови й обумовлює актуальність даної публікації.

Викладені в статті міркування ґрунтуються на поліаспектному аналізі виконавської діяльності Академічного камерного хору "Хрещатик", здійсненого автором (багаторічним хормейстером хору) на основі особистого концертно-сценічного досвіду, накопиченого впродовж різних етапів творчої еволюції колективу.

Мета дослідження полягає у висвітленні концертної діяльності Академічного камерного хору "Хрещатик" крізь призму мистецького жанрово-стилевого синтезу.

Окреслена мета передбачає вирішення наступних завдань: – охарактеризувати стан досліджуваної проблематики; – окреслити специфіку концертної діяльності Академічного камерного хору "Хрещатик"; – проаналізувати ознаки жанрово-стилевого синтезу, актуалізовані в різних формах концертно-сценічної діяльності Академічного камерного хору "Хрещатик".

Методологічні засади дослідження спираються на застосування універсальних наукових методів: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, структурного та компаративного аналізу, систематизації, узагальнення.

Джерельну базу дослідження становлять наукові напрацювання, присвячені висвітленню різних аспектів хорознавчої проблематики, а також інформативно-допоміжні матеріали, пов'язані з концертною діяльністю Академічного камерного хору "Хрещатик" (програми концертів, хронологія концертних виступів колективу).

Специфіка обраної теми дослідження обумовлює оригінальний стиль викладу матеріалу, котрий поєднує у собі суто теоретичні параметри з дещо суб'єктивним, але цілком обґрунтованим емоційним колоритом, інспірованим живим безпосереднім враженням від аналізованих у публікації концертних виступів.

Аналіз досліджень і публікацій. Як засвідчує аналіз наукових джерел, більшість вітчизняних і зарубіжних хорознавчих праць спрямовано на висвітлення аспектів, пов'язаних з особливостями хо-

рової та вокально-ансамблевої фонації, а також зі специфікою застосування певних виконавських штрихів та прийомів в залежності від особливостей концертної практики.

З огляду на це, особливий інтерес становлять наукові напрацювання, в яких хорове виконавство, зокрема камерне, розглядається в тісному взаємозв'язку з певними репертуарними підходами, притаманними конкретним творчим колективам. До таких праць слід насамперед віднести теоретичні дослідження О. Бенч-Шокало [1], Л. Дичко [2], Т. Коробки [4], А. Лащенко [5;6], Ю. Ткач [9], в яких основний акцент зроблено на поєднанні історико-культурологічного аспекту з хорознавчим та мистецтвознавчо-музикознавчим. До цієї ж категорії належать також наукові праці та музично-публіцистичні спостереження, зокрема Г. Степанченко [8], А. Яремчук [10], у яких висвітлюються окремі грані творчої роботи видатних сучасних хормейстерів, окреслюються принципи їхньої концертної.

Варто зазначити, що до цього часу недостатньо простеженими залишаються важливі технічні моменти, пов'язанні з музично-драматургічною та сценічно-театральною специфікою камерного хорового виконавства, зокрема на рівні з'ясування механізму жанрово-стильового синтезу, втіленого в діяльності сучасних провідних хорових колективів. Сутність цього механізму, у значній мірі, детермінує оціночні критерії в індивідуальному сприйнятті слухачами вокально-технічних прийомів і засобів. Водночас, це визначає фундаментальні параметри процесу ансамблево-групового творення, трактованого як синтез індивідуальних поліваріантних тембрально-регістрових співвідношень узагальнених в площині певного художнього задуму. Потреба в наукових працях, здатних висвітлити вказані аспекти доводить актуальність даної публікації.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчує досвід сьогодення, радикальні трансформації, котрі відбулися протягом останніх десятиріч в українському хоровому мистецтві, обумовили потребу у пошуках принципово нових творчих підходів, окреслених у площині жанрово-стильового синтезу. Їх пошук постає нагальною передумовою існування професійного хорового колективу в умовах сучасного культурного простору, передбачаючи здатність до гнучкого творчого перевтілення, відповідно до вимог конкретної композиторської концепції. Такий ракурс прогнозує зміну виконавського статусу хору, котрий, як суб'єкт художньо-музичного творення, набуває функцій ретранслятора сучасного мистецького шоу-продукту, в якому, відповідно до врахування жорстких реалій шоу-бізнесу, еkleктично асимільовано і синтезовано різноманітні жанрові елементи хорового мистецтва хореографії, театру і кіномистецтва. Саме в проекції на вказані параметри потрібно розглядати актуальні форми діяльності одного з найвідоміших сучасних вітчизняних колективів – камерного хору "Хрещатик", який, без перебільшення, в змозі відтворити будь який мистецький, проект, відповідний естетичним запитам вимогливої слухацької аудиторії. На підтвердження цього переконання проаналізуємо низку найважливіших, на наш погляд, концертних виступів колективу, здійснених ним упродовж останніх п'ятнадцяти років.

Насамперед, розпочнемо з концерту-постановки "Відлуння віків" (Національний оперний театр 14.12.2003 р.), який став для хору "Хрещатик" початковим досвідом виконання в новому для нього концепті – із застосуванням жанрових елементів шоу та мюзиклу. Центральною дійовою особою концерту був всесвітньо знаний оперний співак Ріттель Кобилянський, котрий виконував європейські шедеври легкої класичної музики українською мовою. При цьому хор здійснював функцію вокально-театралізованої підтримки, вперше у досвіді хору, активно застосуючи специфічно хореографічні рухи і мізансцени.

Згодом, у наступній концертній постановці "Пісні народів світу": тематично пов'язаній з творчістю О. Кошиця, та його обробками народних пісень різних країн світу (Національний філармонія, 21.06.2006 р. (хореограф-постановник – А. Рубіна, режисер-постановник – І. Нестеренко), керівництвом колективу було здійснено спробу радикально змінити підхід до традиційного хорового виконання, збагативши його жанровими ознаками хореографії.

Продовженням цієї тенденції в мистецькій діяльності хору "Хрещатик" стала музично-сценічна тетралогія "Річний сонцеворот українського обрядового співу". До реалізації цього проекту, параметрам календарного циклу, задіяно поета О. Зараховича та хореографа-постановника А. Рубіну, яка, виходячи з власного професійного досвіду і майстерності, сформувала оригінальну музично-театральну концепцію, максимально наближену до традиційних народно-обрядових дійств. Як наслідок – виник феєричний театральний-хоровий цикл, що поєднав у собі традиційне жанрове різноманіття українського пісенного фольклору.

Характерно, що підготовка до спектаклів тетралогії проходила поступово, за календарем, тож увесь цикл цих музично-театральних постановок огорнув у часовому проміжку цілий рік. Успіх цього проекту надихнув керівництво продовжувати й надалі експериментувати як в площині жанрово-стильового синтезу, так і в сфері застосування різноманітних сценічних новацій.

У процесі накопичення відповідного досвіду та вміння художній керівник хору "Хрещатик" П. Струць звертався до все нових творчих горизонтів. Тож, незабаром, у сценічних виступах з'явилися музичні інструменти – флейта, скрипка, ударні. Зрештою, у гнучкому поєднанні хорового та інструментального викладу сформувалася постановка "Весільний хліб" (Обжинкові, весільні пісні), яка стала драматургічною вершиною цього проекту.

Не меншого значення в реалізації мистецького задуму набув танцювально-сценічний аспект. Працюючи над проектом, хореограф-постановник А. Рубіна досягла майже неможливого, адже хористи рухалися ніби справжні танцівники-хореографи. Тож, навряд чи слід дивуватися, що акторські етюди хористів, за своєю складністю та довершеністю іноді не поступалися напрацюванням професійних артистів.

Визначним етапом у розвитку театральньо-сценічного потенціалу колективу стала робота над виконанням хором "Хрещатик" опери Л. Дичко "Золотослов", приуроченого до 70-річного ювілею композиторки.

У зв'язку з реалізацією цього проекту, керівництвом хору було запрошено до співпраці обдарованого режисера В. Пальчикова, який спромігся вибудувати оптимальний алгоритм сценічного дійства. Воно характеризувалося тенденцією до наскрізного розвитку з відповідною функцією хору – як уособлення етносу та, пов'язаних з народним світовідчуттям споконвічних традицій.

Драматургічна концепція постановки ґрунтувалася на органічній взаємодії та контрастному протиставленні різних емоційно-сміслових настроїв. Саме вони визначили систему театральньо-персоніфікованих семантичних підтекстів, які відобразили гру музично-поетичних "світлотіней", закладених в концепт художньої драматургії твору.

У принципово іншій площині розгортається дія нового сценічного проекту колективу "Романс для коханої", що відбувся на сцені р. Національного академічного театру російської драми ім. Л. Українки 28.12.2010. Обравши за жанрову першооснову вокально-романсову сферу, ініціатори проекту заповзялися реалізувати на перший погляд майже нездійсненну ідею – створити власні цілком оригінальні хорові аранжування камерної вокальної музики. Так виник принципово новий жанр – український хоровий романс. В його створенні активну участь брав режисер В. Пальчиков, який неодноразово співпрацював і в попередніх проектах. Реалізуючи задум, покладений в основу постановки, він мав розв'язати складне завдання, а саме – сформувати єдину сюжетно-образну концепцію, тематично об'єднавши в ній різні за настроями романи. Практична реалізація такої концепції передбачала пошук і застосування універсальних образно-семантичних ланок, здатних відігравати роль поліфункціональних адаптерів в процесі формування складних драматургічно зумовлених музично-інтонаційних асоціацій.

Приблизно в такому ж контексті сформовано театралізовану хорову виставу "Жди мене", присвячену 66-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній Війні 1941-1945рр. (режисер-постановник В. Пальчиков), яка була повністю вибудована на сюжетній драматургії пісень, пов'язаних з подіями воєнних лихоліть.

Цілком новаторським експериментом творчої лабораторії хору "Хрещатик" став пошук в площині синтезу різних мистецьких жанрів. Його результати втілилися в одному з найцікавіших проєктів означеного періоду мюзиклі "Café – chantant Khreschatyk".

Переосмисливши досвід французького шансону, театральний режисер І. Славінський спробував в якісно новому для себе амплуа створити шансон- мюзикл, вибудований на основі єдиної сюжетної лінії. В зв'язку з цим характерно, що виконання хорових творів було ілюстрацією драматургічної дії спектаклю. Його характерною рисою стала цілковита відсутність театральньо-вербального ряду, – натомість, все, що могло бути вимовлено словом, відображалось засобами мімічних пантомім та мізансцен.

Принципово інші підходи до реалізації наступного мистецького проекту було застосовано в концертно-сценічній виставі "Ave Maria – Пречиста і непорочна", приуроченій до церковного свята "Благовіщення". Ця постановка відбулася в храмі святої Катерини німецької євангелічно-лютеранської церкви 10.11.2012 р. Через весь спектакль наскрізною драматургічною лінією проходить образ Пресвятої Діви Марії. Сюжетним підґрунтям вистави постає поезія Райнер Марія Рільке у перекладі на українську мову, яка багатогранно змальовує події життя Богородиці.

Визначну роль у розгортанні мистецько-сценічної дії відіграють сюжетні мізансцени, майстерно втілені режисером-постановником Л. Левановою. Об'єднуючою ланкою між різними хоровими творами використаними в спектаклі були поетичні та інструментальні зв'язки, котрі органічно вплелися в сюжетну архітектоніку задуму, збагативши його додатковою образно-смісловим змістом. Їх доповнювали постійні сценічно-просторові перестановки хорових партій в різних комбінаціях та хореографічних малюнках.

Актуалізуючи себе в різних напрямках, хор "Хрещатик" не оминає також жанрів легкої естрадної музики. Це красномовно засвідчує концертна постановка "Шлягери-I" (12.12.2013 Будинок вчителя), яка втілює ще один експериментальний щабель у безмежному пошуку хору та його керівництва.

Для цієї концертної програми були використані перекладення для хору відомих шлягерних естрадних пісень різних країн. До реалізації проекту було запрошено режисера-постановника Л.Леванову, якій було поставлено завдання поєднати ці пісні в єдину сюжетну лінію і зробити на їх основі музично-театральну постановку. Наскрізним об'єднуючим елементом вже вкотре стала тема кохання. До участі у проекті було запрошено двох акторів, які розіграли між собою сюжетну лінію. Хор виконував функцію супроводу та декламатора подій, він вільно рухався по сцені обігруючи кожен твір. Все це більше нагадувало жанр мюзиклу, з хореографією та мізансценами. В концерті були задіяні живі естрадні музичні інструменти: труба, електрогітара, рояль, контрабас, та ударна установка. Глядачі, вочевидь, отримали задоволення від прослуховування відомих на весь світ хітів, зал підспівував хору.

Гучний резонанс та популярність концертної програми "Шлягери-I" спонукали керівництво хору на створення аналогічного проекту, але сфокусованого під іншим кутом зору. Це передбачало пошук альтернативного підходу до формування репертуарної концепції, спонукаючи на винайдення нових мистецьких жанрово-стильових вимірів. Так з'явився проект "Шлягери-II", прем'єра якого відбулася 13.02.2016 у Великий залу НМАУ ім. П.І. Чайковського.

З метою фахово досконалого адаптування інструментального викладу відповідно специфічним вимогам камерно-хорового звучання було запрошено команду професійних аранжувальників, зокрема композиторів А. Бондаренка, Д. Паржицького. Окрім того, декілька творів аранжував художній керівник колективу – П. Струць.

Природно, що кожний митець підходить до вирішення певного художнього задуму по-своєму. Тож, для того щоб виявити у проекті "Шлягери-II" нові творчі горизонти, було вирішено звернутися до нового режисера, який би поглянув на ідею проекту крізь призму іншого творчого ракурсу. Ним став Дмитро Тодорюк, який вніс до постановки принципово нові для колективу режисерсько-сценічні елементи, в основі яких містився виразний театральний підхід.

Ретроспективно аналізуючи еволюцію концертних постановок цього проекту, які завдяки своїй популярності, були неодноразово виконані у різних акустично-сценічних умовах, можна дійти висновку, що розвиток проекту детермінувався зміною основного творчого вектору мистецької концепції, обумовленою зміною різних режисерів (П. Денисенко, А. Гнатюк). Така множинність творчих поглядів стала підґрунтям для формування єдиного у своїй ідеї художнього явища, підпорядкованого спільному смислому знаменнику, але, водночас, збагаченого поліваріантними алгоритмічними підходами щодо створення цілісної структури.

Цікавим досвідом у процесі розвитку жанрово-стильового синтезу став виступ у Колонному залі ім. М. В. Лисенка Національної філармонії України (8.12.2015) з музичною картиною П. І. Ніщинського "Вечорниці" до вистави Т. Г. Шевченка "Назар Стодоля".

Ця постановка ґрунтується на усталених традиціях та театральних канолах, котрі були творчо переосмислені запрошеним режисером Анастасією Гнатюк. Спектакль видався яскравим і цікавим, зокрема, у ньому простежувалася наскрізна лінія народного побуту, яка підкреслювалася вдало вибудованими мізансценами, контрастними ансамблевими проставленнями, що створювало живу і неповторну атмосферу українського національного колориту.

Вибудоване на основі художнього задуму П. Ніщинського оригінальне музичне дійство, яке, до речі, було для хору "Хрещатик" прем'єрою, відбулося за участі Національного академічного духового оркестру під керівництвом Михайла Мороза. Постановка стала плідним підґрунтям для розвитку акторської майстерності артистів хору, які завдяки їй почали мислити не лише відповідно звичним музичним стереотипам, але й з урахуванням функціональної специфіки сценічного простору. Цікаво, що у другій постановці, здійсненій через рік (24.12. 2016), було задіяно також дитячий хор "Веселий акцент". Внаслідок цього у самому спектаклі відчутно змінилася психоемоційна атмосфера, віддзеркаленням чого стало щире замилювання слухачів.

Зовсім інша грань творчої актуалізації колективу відобразилася в новому творчому проекті "Намисто красних пісень", прем'єра якого відбулася 11.11.2016 року в Київському міському будинку вчителя.

Характерною рисою даного проекту постає спрямованість на переосмислення хрестоматійно відомих зразків українського народнопісенного мелосу крізь призму сучасного мистецького світобачення.

До створення проекту було запрошено талановитих аранжувальників, зокрема: Ганну Гаврилець, Андрія Бондаренка, Вероніку Тормахову та Олену Орлову. Їх творчий погляд на образну сюжетіку народних пісень виявив нові мистецькі обрії у сприйнятті здавалося б усім відомих з дитинства мелодій. Це особливо виразно простежується у співвідношенні оригінальних ладо-гармонічних сполучень та нова-

торських метро-ритмічних формул. В зв'язку з цим особливої уваги заслуговують аранжування В. Тормахової розкривають багатство української пісні крізь об'ємні акустично-тембральні стереоефекти, наближені до віртуальних 3 D вимірів. Зовсім інші особливості простежуються в напрочуд досконалих транскрипціях А. Бондаренка, які відзначаються напрочуд вишуканим композиторським смаком, збагаченим несподіваними ладо-інтонаційними та метро-ритмічними співставленнями. Не менш цікавий композиційний алгоритм окреслюється в представлених в проекті творах Г. Гаврилець. Її оригінальний творчий підхід до народно-пісенних образів ґрунтується на переосмисленні фольклорних інтонацій за рахунок майстерного застосування принципів традиційної підголоскової поліфонії котрі поєднані з сучасними модуляційно-гармонічними засобами. В результаті такого синтезу виникає надзвичайно цікавий образний колорит, який переосмислює в мінливій багатоманітності автентичну фольклорну архітектуру.

Досвід, накопичений в процесі практичної реалізації цього та попередніх проектів зумовив особливі вимоги до сценічно-режисерської концепції, яка мала враховувати поліваріантну множинність прочитання сюжетно-сценічної інформації, потенційно закладеної в автентичі української народної пісні. Це складне завдання було з успіхом втілено молодим талановитим режисером А. Гнатюк, котрій пощастило знайти оптимальні параметри поєднання акустичного та сценічно-візуального рядів. Їх семантичне співвідношення напрочуд вдало трансформувалося в кінцевому мистецькому результаті, що переконливо засвідчила бурхлива реакція глядачів.

Визначальну роль у формуванні такого складного драматургічного алгоритму відіграла кропітка робота режисера й постановника-хореографа проекту – Анастасії Гнатюк. Вона не тільки підбрала драматургічну послідовність у творах, а й зробила справжній спектакль.

Кожен номер був сценічно продуманий, додалася пластика рухів та мізансцени, літературний текст про кохання та відповідні хореографічні елементи. Так, зокрема, одним з цікавих прийомів слід відмітити залучення танцювальної пари з хору. Вона підкреслювала та підтримувала солістів, здійснюючи ілюстративно-символічну й, подекуди, емблематичну функцію додаткового інформативно-контекстного "відео-ряду". Саме на такому візуально-сценічному алгоритмі вибудовано хореографічну композицію на твір А. Бондаренка – "Ой чий то кінь стоїть". Враховуючи те, що хор займав у ній статичну позицію, основна увага була привернута до пари, котра дійсно грала мізансцену про "кохання з вечора до рання". Виразна міміка й акторська майстерність, втілена у поглядах і пластичі дуету виконавців – Діани Нодь та Олексія Греку, – створили фантастичний ефект, вибудований на тонкому синтезі флюїдного сприйняття чистого, високого кохання з легким шлейфом красивої, шляхетної пристрасті.

Такі ж мистецькі відкриття в площині поліваріантного синтезу акустичних та візуально-сценічних параметрів простежуються й в багатьох інших номерах проекту. Зокрема, під час виконання пісні "Туман яром" у присутніх в залі складалося враження, ніби й справді простелився туман. Цьому, значною мірою, сприяв візуальний перегляд гармонічної пластики рук і корпусу виконавців в момент співу. Якщо ж відмітити, що майже кожен твір, задіяний у проекті, виконували також і солісти, стає зрозумілим, що природно, саме на них була зацентрована основна увага режисера.

Наступним революційно-новаторським кроком у розвитку творчої діяльності хору "Хрещатик" безперечно можна вважати мистецький проект "Choir Smiles", прем'єра якого відбулася 13.06.2017 в Київському міському будинку актора. Цей напрочуд нестандартний і водночас багатогранний хоровий спектакль є, без перебільшення, одним з найбільших досягнень в творчій скарбниці колективу. Це засвідчується не лише бурхливою реакцією публіки, яка незмінно супроводжувала кожен з номерів програми, але й надзвичайно ретельною підготовчою роботою здійсненою колективом та його керівництвом в процесі становлення і еволюції початкового задуму. З огляду на це цікаво відзначити, що на первинному етапі ідея цього проекту була значно простішою і більш прагматичною – розважити слухачів якісними жартівливими інтермедіями, які б дещо зняли напругу від сприйняття глибокого музичного змісту. Тож організатори вирішили звернутися до досвіду деяких інструментальних ансамблів та камерних оркестрів (переважно західноєвропейських), у практиці яких стало певною традицією використовувати, на перший погляд, спонтанні (хоча, насправді, глибоко продумані) комічні мізансцени. Саме за цим принципом і формувалися початкові параметри майбутнього сценічного дійства. Потужним поштовхом в його реалізації стала ідея, висловлена режисером проекту А. Гнатюк, запросити до співпраці професійного хореографа-міма О. Столярову. Це було обумовлено прагненням звернутися до досвіду німого кінематографа, з його знаменитими легендарними акторами-коміками, зокрема, такими як Чарлі Чаплін, Бастер Кітон, Гарольд Ллойд, творчість яких і надихнула на реалізацію цього задуму.

На початковому етапі роботи А. Гнатюк та О. Столярова сформували сюжетні параметри сценарію хорової постановки з розгорнутою жартівливо-сценічною лінією, яка передбачала наявність багатьох різнохарактерних персонажів. Так, зокрема, в процесі реалізації задуму, сформувалися такі образи, як головний герой – "Він", який згодом перевтілювався в "Нареченого", героїня – "Вона", зако-

хана в "Нього" дівчина, "Тореадор", "Батько", який силоміць хотів одружити свою дочку з "Тореадором", а також "Народ", функцію якого виконував хор. Величезну роль у формуванні загальної художньої концепції спектаклю відіграв правильно підібраний музично-сценографічний алгоритм, який оптимально та вдало відповідає музичному змісту. Це фрагменти з творів видатних композиторів, зокрема таких як, В.Моцарт, Й.Бах, Л. Бетховен, Дж. Росіні, Ж. Бізе та ін. В результаті викристалізувалася складна й водночас емоційна та інтелектуально доступна драматургічна концепція, спрямована на виникнення у глядача стійких образно-асоціативних паралелей з відомими йому зразками світової музичної класики.

Висновки. Підсумовуючи дану публікацію, підкреслимо, що різноманітні мистецькі проекти, здійснені впродовж останніх років хором "Хрещатик", характеризують еволюцію різних векторів творчої діяльності колективу, віддзеркалюючи загальну спрямованість на синтез мистецьких жанрів у різноманітних сюжетно-драматургічних алгоритмах. В основу цих творчих пошуків покладено багатогранний досвід, експериментальні творчі ідеї та напрацювання керівництва колективу, хормейстерів, режисерів-постановників і артистів хору, які в сукупності сформували оригінальні новаторські підходи, згодом втілені в цілій низці проаналізованих у даній публікації творчих заходів. З огляду на це, особливого значення набуває констатований у статті феномен формування нового мистецького жанру, ґрунтований на складному сюжетно-рольовому розподілі просторово-часових параметрів хорового мистецтва на декілька виразно персоніфікованих та чітко детермінованих драматургічних пластів. В свою чергу це засвідчує новаторство творчих пошуків хору "Хрещатик", яке переконує в тому, що діяльність колективу відповідає актуальним мистецьким та суспільним викликам, врахування яких і прогнозує інтерактивний взаємозв'язок між експериментальними проектами колективу та емоційно-інтелектуальним досвідом сучасної слухачько-глядацької аудиторії.

**Хронологічний перелік концертно-мистецьких виступів
Академічного камерного хору "Хрещатик", розглянутих у публікації
(синтез жанрів: хор, хореографія, театр)**

1. 14.12.2003 р. Оперний театр. Концерт-постановка. Ріттель Кобилянський. "Відлуння віків".
2. 21.01.2006 р. Національна філармонія. Кошиць. Пісні народів світу. Концерт-постановка.
3. 5.01.2008 р. Національна філармонія. "Річний сонцеворот українського обрядового співу" "Небо і земля" (колядки, щедрівки).
4. 23.04.2008 р. Театр юного глядача на Липках (ТЮЗ). "Річний сонцеворот українського обрядового співу" "Діво весна" (Веснянки).
5. 6.07.2008 р. Центральний парк культури та відпочинку (Ракушка). "Річний сонцеворот українського обрядового співу" "Купальський Бог" (Купальські).
6. 17.09.2008 р. Будинок вчених. "Річний сонцеворот українського обрядового співу" "Весільний хліб" (Обжинкові, весільні)
7. 25.10.2009 р. Національна філармонія. Л.Дичко Опера "Золотослов" (перше виконання відбулося 23.10.1996 р. у Театрі юного глядача на Липках).
8. 28.12.2010 р. Нова сцена Національного академічного театру російської драми ім. Л.Українки. Вистава "Романс для коханої".
9. 5.05.2010 р. Російський центр науки і культури. Театралізована хорова вистава "Жди мене" присвячена 66-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній Війні 1941-1945рр.
10. 3.11.2011 р. Будинок вчителя. Шансон – мюзикл "Café – chantant Khreschatyk".
11. 10.11.2012 р. Храм святої Катерини німецької євангелічно-лютеранської церкви. Концерт-на вистава "Ave Maria – Пречиста і непорочна".
12. 12.12.2013 р. Будинок вчителя. Концертна постановка "Шлягери звідусіль – 1".
14. 8.12.2015 – Національна філармонія. П. Ніщинський "Вечорниці".
15. 13.02.2016 – НМАУ Великий зал. "Шлягери звідусіль – 2".
16. 11.11.2016 р. – Будинок вчителя. "Намісто красних пісень" – прем'єра.
17. 13.06.2017 – Будинок актора. Класика жартома "Choir Smiles" – прем'єра.

Література

1. Бенч-Шокало О.Г. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції: навч. посіб. – К., 2002. – 439 с.
2. Дичко Л. Сучасний стан хорового мистецтва; тенденції розвитку / Л. Дичко // Матеріали до українського мистецтва. – Київ, 2003. – Вип. 2. – С. 18-22.

3. Ковалик П. А. Хорове виконавство як феномен творчої взаємодії (з досвіду Київської хорової школи) : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – музичне мистецтво / П. А. Ковалик. – К., 2002. – 26 с.
4. Коробка Т.С. Комунікаційний процес у хоровому виконавстві як складна система творчих взаємозв'язків // Науковий вісник національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського: 36 статей. Вип. 106: Культурологічні аспекти сучасного музичного дискурсу. Пам'яті Л. К. Каверіної. – К., 2013. – С.377-392.
5. Лашенко А. П. Новітні тенденції сучасного хорового мистецтва України / А. П. Лашенко // Музичне виконавство. Книга сьома. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Київ, 2001. Вип.18. – С. 8 – 25.
6. Лашенко А.П. Хоровая культура: аспекты изучения и развития / А.П. Лашенко. – К. : Муз. Україна, 1989. – 136 с.
7. Мартинюк А. К. Диригентсько-хорові школи в Україні і світі / А. Мартинюк // Теоретичні та практичні питання культурології : зб. наук. статей. – Вип. 3. – Запоріжжя: ЗДУ, 2000. – С. 106-112.
8. Степанченко Г. Хорові картини / Галина Степанченко // Дзеркало тижня. – 2004. – 19–25 червня (№24).
9. Ткач Т. С. Деякі теоретичні аспекти музичної комунікації у сфері хорового виконавства // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського: 36 статей.– Вип..74: Естетика і практика сучасної мистецької освіти. – К., 2008. – С.50–57.
10. Яремчук А. Пасіонарний виклик Миколи Гобдича / Андрій Яремчук // Українська культура. – 2006. – №10. – С. 19–21.

References

1. Bench-Shokalo O.G. (2002). Ukrainian choir singing: actualisation of a tradition. Kyiv: [in Ukrainian].
2. Dychko, L. (2003). The modern state of choral art; developmental trends. Materialy do ukrayins'koho mystetstva , 2, 18 – 22 [in Ukrainian].
3. Kovalyk, P.A. (2002). The Chorus performance as the phenomenon of the creative interaction (from the Kyiv Chorus School experience). Abstract of the PhD diss. (Arts), Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine [in Ukrainian].
4. Korobka, T.S. (2013). The communication process in the choral performance as a complicated system of relationship. Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii im. P.I. Chaikovskoho , 106, 377-392 [in Ukrainian].
5. Laschenko, A. P. (2001). The newest trends in the modern Ukrainian Choral Art. Muzychne vykonavstvo. Knyha s'oma. Naukovyy visnyk NMAU im. P. I. Chaykovs'koho, 18, 8 – 25 [in Ukrainian].
6. Laschenko, A.P. (1989). Choral culture : aspects of learning and development. Muzychna Ukrayina, 136 [in Ukrainian].
7. Martyniuk, A.K. (2000). Conductor-choir school in Ukraine and the world. Teoretychni ta practychni pytannya kulturologiyi, 3, 106-112 [in Ukrainian].
8. Stepanchenko, Gh. (2004). . Choral pictures. Dzerkalo tyzhnya, 24, 19 – 25 [in Ukrainian].
9. Tkach, Yu.S. (2008). Some theoretical aspects of musical communication in choral performance. Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii im. P.I. Chaikovskoho, 74, 50-57 [in Ukrainian].
10. Jaremchuk, A. (2006). Passionary challenge of Mykola Gobdych. Ukrayins'ka kul'tura, 10, 19 – 21 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.02.2018 р.

УДК 784.9: 784.4

Дріневська Ванда Сергіївна
заслужена артистка України,
викладач кафедри народно-хорового
мистецтва та фольклору Київського національного
університету культури і мистецтв

ВАЖЛИВІСТЬ ДОТРИМАННЯ БАЗОВИХ ВОКАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ПІД ЧАС СОЛЬНОГО ВИКОНАННЯ НАРОДНОЇ ПІСНІ

Мета роботи – розглянути базові вокально-технічні принципи, що забезпечують високий рівень компетентності виконавця народних пісень. **Методологія** дослідження ґрунтується на взаємодії педагогічного та мистецтвознавчого підходів, де останній представлений теоретичними засадами вивчення народно-пісенної творчості, а також на методах аналізу та структурування методичного матеріалу. **Наукова новизна** полягає в виділенні основних вокально-технічних принципів (йдеться про гігієну співацького голосу, вібрацію голосових зв'язок і керування ними, формування висоти та інтенсивності звуку, керування диханням, техніку співу у мовній позиції, навик співу низьких і високих нот, перехідні ділянки діапазону, межі діапазонів, узагальнення пройденого матеріалу) і їхній концептуалізації в ролі теоретико-методичного базису сольного народнопісенного виконавства. **Висновки.** Наголошено, що перш ніж переходити до вивчення мелодійних, метроритмічних і ладогармонійних засад української народної пісні, до аналізу технічної специфіки виконавства, варто проаналізувати ці принципи, без дотримання яких народний сольний спів неможливий як вокально-технічне і художньо-естетичне явище. Проаналізовані принципи є вагомим фун-